

Sosiaali- ja terveysministeriö
Viite: STM075:00/2011

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi alkoholilain kokonaisuudistukseksi

Sisällys

1	Yleistä.....	2
2	Vähittäiskauppaa koskevien uudistusten vaikutukset.....	3
2.1	Taloudelliset vaikutukset ja kokonaiskulutuksen muutos.....	3
2.2	Vastuullisuus päivittäistavarakaupassa.....	4
2.3	Kilpailuvaikutukset.....	5
3	Yksittäisiä muutosesityksiä koskevat huomiot.....	5
3.1	Alkoholipitoisen aineen määritelmä.....	5
3.2	Käsityöläisluen vähittäismyynti.....	5
3.3	Luvan hakijaan liittyvät yleiset edellytykset.....	6
3.4	Alkoholijuomien anniskelu ja catering-toiminta.....	7
3.5	Alkoholijuomien vähittäismyyntilupa ja sen myöntämisen edellytykset.....	7
3.6	Vähittäismyynnin henkilökunta ja yleinen valvonta.....	8
3.7	Henkilöllisyyden todistaminen.....	9
3.8	Hinnoittelu ja hinnan ilmoittaminen.....	9
3.9	Vähittäismyynnin omavalvonta.....	10
3.10	Tukkumyynnin omavalvonta.....	11
3.11	Tukkumyynnin valvonta.....	12
3.12	Vähittäis- ja tukkumyynnin valvontamaksut.....	12
3.13	Tarjoilu suljetuille seurueille.....	12
4	LIITTEET.....	14

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt Päivittäistavarakauppa ry:ltä lausuntoa otsikkoasiassa. Päivittäistavarakauppa ry (PTY) kiittää lausuntopyyntöä ja esittää lausuntonaan seuraavaa:

1 YLEISTÄ

Esitysluonnoksessa ehdotetaan säädettäväksi uusi alkoholilaki. Keskeisimpiin muutoksiin kuuluu esitys, jonka mukaan alkoholiyhtiölle kuuluvaa alkoholijuomien vähittäismyynnin yksinoikeutta muutettaisiin sallimalla luvanvaraiseen vähittäismyyntiin kaikki enintään 5,5 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävät alkoholijuomat. Muutosesitykseen sisältyy niin sanotun valmistustaparajoituksen poistaminen alkoholiyhtiön vähittäismyyntimonopolin ulkopuolisista tuotteista.¹

PTY kannattaa yllä kuvattua, varsin maltillista muutosta alkoholilakiin.

Lakiesitys perustuu kattavaan lupajärjestelmään kuten nykyisetkin alkoholisäädökset. Alkoholijuomien vähittäis- ja tukkumyyjät ovat laillisen elinkeinon harjoittajia, jotka noudattavat lain ja viranomaisten säännöksiä, minkä lisäksi vapaaehtoisella toiminnalla pyrkivät vähentämään alkoholinkäytöstä aiheutuvia haittoja. Alkoholilain uudistuksessa on tämän vuoksi perusteltua purkaa liiallista, yritystoimintaa rasittavaa sääntelyä, joustavoittaa lupahallintoa sekä suunnata valvontaa riskiperusteisesti.

Esitetyllä alkoholilain muutoksella on pääosin suotuisia vaikutuksia yhteiskunnalle. PTY:n toimeksiannosta tehdyn tutkimuksen (ks. liitteet 1 ja 2) mukaan:

- Alkoholijuomaverojen tuotto kotimaan vähittäismyynnistä kasvaa 2,8 prosenttia eli 35 miljoonaa euroa;
- IV-oluiden, siidereiden (4,7-5,5 %) ja lonkeroiden (4,7-5,5 %) vähittäishinta laskee noin 40 prosenttia;
- Kaikkien alkoholijuomien matkustajatuonti Virosta vähenee neljänneksen (litroissa) nykyisestä. IV-oluen ja lonkeron osalta matkustajatuonti puolittuu;
- Alkon painoarvon väheneminen vähittäismyynnissä parantaa pienkauppojen toimintaedellytyksiä; ja
- Absoluuttialkoholien (100 % etanolia) kokonaiskulutus kasvaa ainoastaan 0,5 prosenttia.²

Tutkimus osoittaa lisäksi, että yli puolet aikuisista kansalaisista pitää esitettyä alkoholilain muutosta hyvänä. Lähes kaksi kolmesta kansalaisesta haluaa vielä

¹ Vähittäismyynnin sallittavuus alkoholiyhtiön ulkopuolella ei siis enää riippuisi siitä, onko juoman sisältämä alkoholi valmistettu käymisteitse vai tislaamalla.

² Holm, Pasi: Alkoholilain vaikutus alkoholijuomien kokonaiskulutukseen. Taloustutkimus, 2017. Selvitys on tehty joulukuussa 2016. Kyselytutkimusta varten haastateltiin 2 091 henkilöä ja tutkimuksessa arvioitiin alkoholilain muutoksen vaikutuksia alkoholijuomien vähittäiskulutukseen ja matkustajatuontiin. Haastateltavilta kysyttiin alkoholijuomien ostoja euroina ja litroina sekä nykyisin että alkoholilain muutoksen ja alkoholijuomien arvioitujen hinnanmuutosten jälkeen. Selvityksen pohjana on lisäksi käytetty Tilastokeskuksen, Valviran ja Terveystieteiden tutkimuskeskuksen tilastoaineistoja sekä Päivittäistavarakauppa ry:n ja panimoiden tietoja päivittäistavarakaupan myynnistä ja myynnin jakautumisesta sekä alkoholijuomien kulutuksesta.

uudistuksen jälkeenkin vapauttaa alkoholin vähittäismyyntiä. Myös aiemmat tutkimukset tukevat tätä näkymystä (ks. liite 3.)

PTY näkeekin, että pitkällä aikavälillä tulisi sallia kaikkien mietojen alle 16 % alkoholijuomien eli viinin, oluiden ja siiderin myynti päivittäistavarakaupassa. Se parantaisi kaupan asiakaspalvelua ja erityisesti pienten lähikauppojen kannattavuutta.

2 VÄHITTÄISKAUPPAA KOSKEVIEN UUDISTUSTEN VAIKUTUKSET

2.1 Taloudelliset vaikutukset ja kokonaiskulutuksen muutos

PTY:n toimeksiannosta tehdyn tutkimuksen (Taloustutkimus 2017) perusteella voidaan osoittaa, että esitysluonnoksessa esitetyt laskelmat ovat puutteellisia koskien lakimuutoksen vaikutuksia alkoholijuomien kokonaiskulutukseen ja alkoholin matkustajatuontiin. Tämä heijastuu taloudellisten vaikutusten lisäksi voimakkaasti siihen, miten lakimuutoksen sosiaali- ja terveystaloudellisia vaikutuksia tulisi arvioida.

Hintatason vaikutusta tuotteiden myyntiin tai kulutuksen siirtymää eri myyntikanavien välillä on esitysluonnoksessa arvioitu heikosti. Taloustutkimuksen tilasto- ja kuluttajatutkimustietoa hyödyntävä selvitys antaa hyvän ja perustellun arvion vähittäiskauppaa koskevien lakimuutosten vaikutuksista.

Alkoholilain uudistuksen seurauksena kuluttajakäyttäytyminen muuttuu. Kulutus siirtyy väkevästä kohti miedompia alkoholijuomia. Oluen ja long drink -juomien kulutus siirtyy keskimäärin hieman nykyistä vahvempaan suuntaan. Siiderissä kulutuksen siirtyminen nykyistä vahvempiin vaihtoehtoihin tulee näkymään vähemmän. Litroissa mitattuna alkoholin vähittäis- ja matkustajatuontikulutus kasvavat yhteensä noin 1,6 prosenttia eli noin 9 miljoonaa litraa. Väkevien alkoholijuomien kulutus puolestaan vähenee, mikä hillitsee absoluuttisen alkoholin kulutuksen kasvua. Alkoholin kokonaiskulutus absoluuttiseksi alkoholiksi muutettuna kasvaa ainoastaan 0,5 %

Esitysluonnoksen jakson 2.3.2 mukaan ”aukioloaikojen vapauttaminen on vuoden 2016 aikana lisäämässä nimenomaan kaupan alkoholin myyntiä, vaikka muu päivittäistavarakaupan myynti ei kasva”. Tilastot eivät tue tätä väitettä. Päinvastoin Valviran mukaan alkoholijuomien kotimaan myynti tammi-elokuussa 2016 oli vähentynyt 0,1 prosenttia.³ Vastaavalla aikajaksolla päivittäistavaroiden kotimaan myynti kasvoi 0,9 prosenttia.⁴

Vähittäiskaupan aukioloja ei ole 1.1.2016 alkaen rajoitettu lailla.

Esitysluonnoksessa on arvioitu matkustajatuonnin vähenemä liian pieneksi.⁵ Luonnoksen mukaan oluen, siiderin ja lonkeron osalta matkustajatuonti vähenisi

³ Alkoholijuomien myynti 2016, Valvira.

⁴ Päivittäistavarakauppa ry:n tilastot.

⁵ THL:n kyselyyn perustuva arvio matkustajatuonnin määrästä vaikuttaa olevan selvästi liian pieni. Yllä viitattuun Taloustutkimuksen selvitykseen sisältyvästä internet-paneelistä ilmenee, että oluen, siiderin ja lonkeron matkustajatuonti vuonna 2016 oli 81 miljoonaa litraa, kun THL:n vastaava arvio on 59 miljoonaa litraa. THL:n käyttämä pohjaluku matkustajatuonnille on siis noin 70 prosenttia todellisesta toteumasta.

neljänneksellä. Taloustutkimuksen mukaan kaikkien alkoholijuomien matkustajatuonti Virosta väheni vuoden 2015 tasosta yli 22 miljoonaa litraa vuositasolla, eli lähes neljänneksellä, ja oluen, siiderin ja lonkeron osalta matkustajatuonti väheni jopa 50 prosenttia.

Alkoholijuomaverojen tuotto kotimaan päivittäistavarakaupasta kasvaa 2,8 % eli noin 35 miljoonaa euroa. Tämä johtuu ensisijassa matkustajatuonnin vähenemästä ja myynnin siirtymisestä kotimaan päivittäistavarakauppaan. PTY:n laskelmien mukaan matkustajatuonnista ja Alkon myynnistä päivittäistavarakaupalle tapahtuva siirtymä sekä kotimaan myynnin lisäys on noin 48 miljoonaa litraa olutta, lonkeroa ja siideriä.

Kotimaisen päivittäistavarakaupan myynnin arvoon tulee lähes 200 miljoonan euron lisäys.

Taulukko: Alkoholilakiesityksen tuoma lisämyynti Suomen päivittäistavarakaupalle

Tuoteryhmä	Siirtymä pt-kauppaan (milj.litroja)	Hinta (€/l) ⁶	Myynnin lisäys (€)
IV-olut	28 000 000	3,7	103 600 000
lonkero	15 400 000	4,5	69 300 000
siideri	4 600 000	4,6	21 100 000
yhteensä	48 000 000	12,8	194 000 000

Yllä esitettyssä laskelmassa on käytetty seuraavia oletuksia:

- Matkustajatuonnin määrä puolittuu ja matkustajatuonnin vähenemisestä johtuva kulutuksen siirtymä tapahtuu 100 % Suomen päivittäistavarakauppaan.
- Alkon nykyisestä myynnistä siirtyy päivittäistavarakauppaan oluesta 75 %, lonkerosta 90 % ja siideristä 50 %.
- Kotimaan kulutuksen lisäyksestä muodostuva lisämyynti kohdistuu 100 % Suomen päivittäistavarakauppaan.

2.2 Vastuullisuus päivittäistavarakaupassa

Päivittäistavarakauppa on vastuullinen ikärajavaltavien tuotteiden myyjä. Kauppa on velvollinen varmistamaan, ettei näitä tuotteita myydä alaikäisille. Päivittäistavarakaupoilla on oma ohjeistus siitä, miten ikärajavaltavien tuotteiden myyntiä valvotaan. Kaupan oman ohjeistuksen mukaan esimerkiksi alkoholin ja tupakan myynnin osalta ikä tarkastetaan henkilöiltä, jotka vaikuttavat alle 30-vuotiailta. Ikärajavaltavonnan toimivuutta myös testataan säännöllisesti ostokokeilla ns. Mystery shopping -menetelmällä.

Lakiesityksen myötä kaupoissa saisi myydä vain enintään 0,8 % nykyistä vahvempia alkoholijuomia, jotka on voitu valmistaa myös muuten kuin käymisteitse. Kaikki yli 5,5 % jäävät edelleen Alkon myytäväksi. Juomasekoitusten eli ns. limuviinon osalta lakiuudistus ei merkitse mullistavaa muutosta valikoimissa. Myös käymisteitse pystytään valmistamaan juomasekoituksia, ja niitä on ollut kauppojen valikoimissa

⁶ Taloustutkimuksen tekemä hinta-arvio.

vuosikausia. Niiden osuus mynnistä on kuitenkin pieni. Varsinaisten juomasekoitteiden (pl. lonkerot) osuus kaupassa myydyistä alkoholilitroista on 0,1 % ja Alkossa arviolta alle 0,3 %. Lonkerot mukaan lukien on Alkossa myytävien juomasekoitusten osuus 1 % kaikista Suomen tilastoiduista alkoholijuomalitroista (ml. ravintolakulutus) ja kaupoissa myytävien osuus alle 5 % tilastoiduista alkoholijuomalitroista.

Onkin epäuskottavaa, että esitetty lakiuudistus saisi kuluttajat, saati alaikäiset nuoret erityisesti innostumaan juomasekoitteista. Vaikuttaa pikemminkin siltä, että julkisessa "limuviinakeskustelussa" on luotu uusi termi ja uhkakuva, jonka mittakaava ei vastaa todellisuutta.

2.3 Kilpailuvaikutukset

Alkon sijainti myymälän vieressä lisää myymälän myynti noin 15 prosenttia ja heikentää vastaavasti sellaisen myymälän kilpailuasemaan, jonka yhteydessä ei ole Alkoa. Alkoholilain uudistus vähentää Alkon sijoittumista aiheutuvaa kilpailuhaittaa päivittäistavarakaupan markkinassa.

Tuotevalikoimien rajoitusten purkaminen on tärkeää erityisesti pienten kauppojen elinmahdollisuuksille ja niiden mahdollisuuksille työllistää. Suomen myymälöistä noin 60 % on pieniä, alle 400 m² myymälöitä. Niiden väheneminen merkitsisi koko maan kattavan kauppaverkoston oleellista heikkenemistä. Ruokakaupan lisäksi se tarkoittaa monen muun lähipalvelun säilymisen vaarantumista etenkin kasvukeskusten ulkopuolella.

3 YKSITTÄISIÄ MUUTOSESITYKSIÄ KOSKEVAT HUOMIOT

3.1 Alkoholipitoisen aineen määritelmä

Esitysluonnoksen 3 §:ssä ehdotetaan alkoholipitoisen aineen määritelmää muutettavan siten, että alkoholipitoisia aineita olisivat sellaiset aineet ja tuotteet, jotka sisältävät enemmän kuin 1,2 tilavuusprosenttia etyylialkoholia (nykyinen raja 2,8 tilavuusprosenttia). Elintarviketurvallisuusvirasto Evira suosittelee tällä hetkellä, että jos kiinteän elintarvikkeen alkoholipitoisuus on yli 1,8 painoprosenttia, siitä ilmoitettaisiin vapaaehtoisesti pakkauksessa kuluttajalle. Evira suosittelee edelleen, että yli 3 painoprosenttia alkoholia sisältävien makeisten pakkauksiin on alkoholin haitallisten terveysvaikutusten vuoksi suositeltavaa tehdä merkintä niiden soveltumattomuudesta lapsille.

PTY esittää, että alkoholipitoisten aineiden määritelmän ulkopuolelle rajattaisiin kiinteät elintarvikkeet, joiden alkoholipitoisuus on alle 2,8 painoprosenttia.

3.2 Käsityöläisoluen vähittäismyynti

Käsityöläisoluiden vähittäismyynti sallittaisiin aiemmasta alkoholilaista poiketen alkoholijuoman valmistuspaikan yhteydessä 3 ja 17 §:ssä määritetyin kriteerein. PTY kannattaa esitystä. Mahdollisuus tuotteiden suoramyyntiin parantaa pienpanimoiden kasvun ja kansainvälistymisen edellytyksiä ja lisää kilpailua

kotimarkkinoilla. PTY pitää lisäksi tärkeänä, että esitysluonnoksen 3.1 §:n 16 kohdan määritelmässä käsityölaisoluen valmistajan oikeudellisesta ja taloudellisesta riippumattomuutta muista panimoista arvioidaan yhdenmukaisesti alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetussa lain 9 §:n⁷ kanssa.

3.3 Luvan hakijaan liittyvät yleiset edellytykset

Esitysluonnoksen 12 §:ssä siirretään alkoholielinkeinon harjoittamisen hakijaa koskevat yleiset edellytykset aiemmista ministeriön päätöksistä ja asetustasoisista säädöksistä lakitasolle, mitä on perusteltu, kun kyse on perustuslailla suojatun elinkeinovapauden rajoittamisesta.

Esitysluonnoksen 13 §:ssä yhdenmukaistettaisiin luvanhakijaa koskevat yleiset edellytykset kaikkia alkoholilain mukaisia lupatyyppejä koskien. Lakikohtaan on siirretty aiemmin anniskeluluvan hakijaa koskevat edellytykset. Pykälä on kirjoitettu niin, että yhden yksittäisen kriteerin täyttyminen voi johtaa siihen, ettei lupaa myönnetä. Edellytyksissä otetaan huomioon myös yhtiössä määräämisvaltaa käyttävät henkilöt.

PTY pitää ongelmallisena erityisesti 13.1 §:n 3 kohtaa, jonka nojalla minkään alkoholielinkeinon harjoittamiseen ei voida myöntää lupaa, mikäli hakija on viimeksi kuluneiden viiden vuoden aikana tuomittu rangaistukseen rikoksesta, josta voi seurata vankeutta.

Rikoslaissa on suuri joukko rikoksia, joista voidaan tuomita vankeutta, mutta jotka eivät mitenkään vaikuta hakijan kykyyn harjoittaa laissa tarkoitettua elinkeinotoimintaa, esim. alkoholijuomien tukku- tai vähittäismyyntiä. Esimerkkinä voidaan mainita vaikkapa rikoslain 23 luvun 1 §:n liikenneturvallisuuden vaarantaminen, josta voidaan enimmillään tuomita kuusi kuukautta vankeutta. Ylinopeudesta annetun sakkorangaistuksen ei tulisi rajoittaa kenenkään elinkeinonharjoittamista.

PTY esittää, että alkoholilain 13.1 §:n 3 kohtaa tarkennetaan siten, että hakijaan liittyvät yleiset edellytykset yksilöidään tarkemmin ja niihin luetaan vain sellaiset vankeusuhkaiset rikokset, joilla voidaan arvioida olevan konkreettista merkitystä kykyyn harjoittaa alkoholielinkeinoja. Merkitystä tulisi antaa sille, mistä teosta tuomittu rangaistus on annettu ja sille, minkä pituisesta vankeusrangaistuksesta on kyse.

Esityksen 13.1 §:n 7 kohdan mukaan, että jos hakija on käyttänyt määräämisvaltaa yhtiössä, joka on viimeksi kuluneen viiden vuoden aikana haettu konkurssiin tai konkurssi on rauennut varojen puutteessa, edellytykset luvan saantiin puuttuvat. Tämä siitä huolimatta, ettei konkurssiin sisältyisi mitään rikollista menettelyä.

PTY:n näkemyksen mukaan esityksestä tulisi poistaa aiemmin tapahtunut konkurssi luvan saamisen esteenä. Tukumyyntilupahakemuksessa nykyisin vaaditaan selvitys siitä, että hakija ei ole konkurssissa ja tämä riittäisi 7 kohdan vaatimukseksi.

---

⁷ Em. säännöksen mukaan oluen tulee olla ”tuotettu oikeudellisesti ja taloudellisesti muista panimoista riippumattomassa panimossa, joka toimii fyysisesti erillään muista panimoista eikä harjoita lisenssivalmistusta”.

Esityksen 13.2 §:n mukaan lupa voidaan jättää myöntämättä, jos hakijan muu välittömästi kriteerikohtiin verrattavissa oleva toiminta osoittaa hänet ilmeisen sopimattomaksi harjoittamaan alkoholielinkeinoja.

Tämä kohta edellä lueteltujen kriteerien lisäedellytyksenä mahdollistaa varsin laajan viranomaisharkinnan. Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään pitänyt tärkeänä, että säännökset elinkeinotoimintaan tarvittavan luvan edellytyksistä tulisi taata laillisen elinkeinon harjoittajille jonkinlaisen ennustettavuuden viranomaistoimista. PTY katsoo, ettei em. yleinen harkintavalta lisättynä pykälän yksittäisillä kriteereillä takaa sellaista.

3.4 Alkoholijuomien anniskelu ja catering-toiminta

Lakiesityksen 19.3 §:n mukaisesti se, jolle on myönnetty anniskelulupa, saa ilmoituksen perusteella anniskella tapahtuma-, kokous- ja juhlatiloissa ja vastaavilla alueilla, jos ne on ennakolta hyväksytty tätä tarkoitusta varten anniskelualueiksi. Vasta tämän jälkeen toimija voi tekemällä ilmoituksen kolmea vuorokautta ennen kutakin tilaisuutta ilmoittaa menevänsä tarjoilemaan ennalta hyväksytyihin tiloihin.

Lupamenettely ei siten kevene nykyisestä. Catering-toiminta on suurelta osin usein toistuvaa pienimuotoista toimintaa, joka tapahtuu yksityistiloissa tai yrityksen tiloissa. Catering-toimija ei voi etukäteen tietää kaikkia niitä paikkoja, joihin hän on menossa tekemään ruoka- ja juomapalvelua. Sen lisäksi, että lupamenettely ei kevene, tulee lupamenettely olemaan liian kallis eikä tätä mahdollisuutta tulla käyttämään.

Ruotsin alkoholilaisissa on toteutettu erityinen anniskelulupa, jonka mukaan cateringtoimintaa harjoittava yritys voi saada toistaiseksi voimassa olevan anniskeluluvan, joka mahdollistaa tarjoilun suljetuille seurueille. Tarjoilutapahtumat ilmoitetaan valvontayksikölle. Lupakäsittely sisältää luvanhakijan luotettavuusarvioinnin, mutta tiloja ei hyväksytetä etukäteen. Tilat, jotka lähes aina ovat asiakkaan omia tiloja, ilmoitetaan valvontayksikköön ja jos lupayksikkö ei tunne tilaa ennestään, se voi tarkastaa sen todetakseen, täyttääkö tila anniskelussa vaadittavan tehokkaan valvonnan ja järjestyksen pidon mahdollisuuden. Käsittelyaika määräytyy alueellisten valvontayksikköjen toiminnassaan omaksumien käytäntöjen mukaan.

PTY katsoo, että lakiesityksestä tulee poistaa luvansaannin edellytyksenä tilojen ennakoon hyväksyntä. Tilat, jotka olisivat asiakkaan itsensä hallitsemia, ilmoitettaisiin sähköisesti tai muuten kevennetyllä tavalla ennen kutakin catering-tilaisuutta lupaviranomaiselle, joka sitten harkintansa mukaan tarkistaa tilan.

Näin vähennetään byrokratiaa toimijoille, joiden toiminnassa usein toistuvat, pienet yksityistilaisuudet ovat pääasiassa ja asiakkaina suljetut seurueet. Tarjoilua ei myöskään ohjaudu laittomasti anniskeleviin tilausravintoloihin.

3.5 Alkoholijuomien vähittäismyyntilupa ja sen myöntämisen edellytykset

Esityksen 17 §:n mukaan jatkossa voitaisiin myöntää enintään 5,5 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävän alkoholijuoman vähittäismyyntilupa lupaehdot täyttävälle hakijalle. Käytännössä muutos tarkoittaisi, että alkoholiyhtiön ulkopuolella vapailla

markkinoilla voitaisiin nykyisen 4,7 prosenttisen alkoholijuoman sijaan myydä jatkossa enintään 5,5 prosenttia etyylialkoholia sisältäviä juomia. Samalla poistuisi nykyinen valmistustapaa koskeva rajausta, jonka mukaan vähittäismyynnissä myytävän alkoholijuoman tulee olla käymisteitse valmistettua.

PTY kannattaa nyt esitettyä, varsin maltillista muutosta alkoholilakiin. Lakimuutoksen merkitystä elinkeinoelämälle on kuvattu yllä jaksossa 1 ja 2.

17 §:ssä asetetaan lisäksi vähittäismyyntiluvan edellytykseksi tiettyjä vähittäismyyntipaikkaa koskevia vaatimuksia. Myyntipaikassa tulee pitää monipuolista valikoimaa päivittäin tarvittavia elintarvikkeita, eikä myynnin osuus elinkeinotoiminnasta saisi olla selvästi muiden elintarvikkeiden osuutta suurempi.

Muotoiluista voi päätellä, että säännöksen tarkoitus on säilyttää nykytila, ei muuttaa sitä. Esitysluonnoksessa käytetyt sanamuodot eivät kuitenkaan täysin vastaa nykysääntelyssä käytettyjä muotoiluita. PTY korostaa, että lain sisältöä ei tule muuttaa.

3.6 Vähittäismyynnin henkilökunta ja yleinen valvonta

Esityksen 37 §:n mukaan vähittäismyynti- ja anniskelupaikassa tulisi olla toiminnan laajuus ja laatu huomioon ottaen riittävästi henkilökuntaa tehokkaan valvonnan ja järjestyksenpidon toteuttamiseksi. Vähittäismyynnin osalta säännös olisi uusi. Erityisesti pienille kaupoille ja kioskeille henkilökuntamäärää koskevat lisävaatimukset voisivat muodostaa toimipaikan kannattavuuden kannalta ylivoimaisen kustannusrasitteen.

PTY pitää ongelmallisena, että pykälässä esitetty vaatimus ei ole yksilöity ja tarkkarajainen. Epäselväksi jää, mikä katsottaisiin lain nojalla riittäväksi henkilökunnan määräksi. Ilman vastausta jää myös kysymys siitä, millaista valvonnan ja järjestyksenpidon tulisi vähittäismyyntipaikassa olla, että se on "tehokasta". Kysymystä ei yksilöidä myöskään 38 §:ssä, jossa asetetaan vähittäismyynti- anniskeluluvan haltijalle velvoite valvoa 37 §:n noudattamista.

Henkilökunnan määrää ja valvonnan tehokkuutta koskeva laiminlyönti voi kuitenkin johtaa esityksen 69 ja 70 § nojalla varoitukseen, laiminlyöntimaksuun ja luvan peruuttamiseen. Toiminnanharjoittajan kannalta sanktioiden kohdistaminen epätasällisen säännöksen perusteella on oikeusturvaa koskeva kysymys.

Kuten esitysluonnoksen jaksossa 4 todetaan, on eduskunnan perustuslakivaliokunta vakiintuneesti rinnastanut laiminlyöntimaksun kaltaiset hallinnolliset seuraamukset rikosoikeudellisiin seuraamuksiin. Laillisuusperiaatteen täsmällisyysvaatimuksesta johdettavan yleisen tarkkuuden vaatimusta ei siis voida sivuuttaa, vaan laissa on täsmällisesti ja selkeästi säädettävä maksuvelvollisuuden perusteista. PTY:n näkemyksen mukaan hallinnollisten seuraamusten määrääminen esitetyllä tavalla 37 §:n rikkomisesta ei kaikilta osin täytä edellä mainittuja edellytyksiä.

PTY esittää ensisijaisesti, että henkilömäärää koskeva vaatimus poistetaan vähittäiskaupan osalta. Toissijaisesti esitetään yllä mainituin perusteluin, että viittaukset 37 §:ään 69 ja 70 §:ssä poistetaan.

Lakiehdotuksen yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan virheellisesti, että kaikilla anniskelua ja vähittäismyyntiä harjoittavilla henkilöillä tulee jatkossa olla henkilökunnan osaamistodistus. Ehdotuksen 55 §:ssä kuitenkin nimenomaisesti rajataan tämä vaatimus vähittäismyyntin osalta alkoholiyhtiöön. Lain perustelut tulee tältä osin korjata.

3.7 Henkilöllisyyden todistaminen

Henkilöllisyyden todistamiseen kelpaavaksi asiakirjaksi hyväksyttäisiin jatkossa 39 §:n mukaan vain ajokortti, passi tai kuvallinen henkilökortti. Asiaa ei ole aiemmin määritelty säädöstasolla. PTY:n mielestä asiaa ei tulisi rajata tiukasti laissa. Alkoholilain tavoitteiden kannalta keskeistä ei ole henkilöllisyyden todistaminen sinällään, vaan se, ettei alkoholijuomia myydä alaikäisille.

Henkilöllisyyden todistamisen kanssa on ilmennyt käytännön ongelmia mm. viranomaisten myöntämien pakolaisten matkustusasiakirjojen kanssa, jotka eivät myöskään olisi uudessa alkoholilaissa henkilöllisyyden todistamiseen kelpaavia.

Lakiesityksessä 72 §:n 4 mom. 2 kohdan mukaan alkoholirikkomuksena voitaisiin tuomita se, joka erehdyttääkseen alkoholijuomien vähittäismyyntin henkilökuntaa käyttää toisen henkilötodistusta, passia, ajokorttia henkilöllisyytensä todistamiseen. PTY pitää esitystä perusteltuna. Elinkeinonharjoittajalle säädetään seuraamuksista, jos se myy alkoholijuomia alaikäiselle, mutta erehdyttäminen tässä tilanteessa on jäänyt aiemmin laissa kieltämättä.

3.8 Hinnoittelu ja hinnan ilmoittaminen

Nykytilaa vastaavasti 50 §:ssä säilytettäisiin vähittäismyyntiä ja anniskelua koskeva paljousalennuksen kieltö. Vähittäismyyntissä yksittäin myytävän alkoholijuomapakkauksen hinta ei saisi olla korkeampi saman pakkauksen hinta monipakkauksessa myytynä. Vähittäismyyntissä alkoholijuomapakkauksen tarjouskampanjan tulisi edellä mainitun pykälän nojalla kestää vähintään kaksi kuukautta, mikäli tarjoushinnasta ilmoitetaan myyntipaikan ulkopuolella. Vuonna 2008 voimaan tulleen sääntelyn tavoitteena lienee ollut se, ettei monipakkausten ostaminen halvemman hinnan vuoksi muodostuisi kuluttajalla houkuttelevammaksi kuin yksittäispakkauksen ostaminen.

Oluen kokonaiskulutus ei ole viimeisen kymmenen vuoden aikana kasvanut, mutta myynti on ohjautunut tarjousmyyntipykälän myötä suurimpiin pakkauskokoihin ja halvimpiin oluisiin. Esimerkiksi 24-pakkien osuus oluen kokonaisyntistä v. 2006 oli 10 %, kun taas vuonna 2015 puolet kaikesta vähittäiskaupassa myydystä oluesta (50 %) myytiin 24-packeissa.⁸ Lain vaatima pitkä tarjousjakso onkin johtanut siihen, että olut on käytännössä aina tarjouksessa. Säännös on siis toiminut täysin tavoitteidensa vastaisesti.

Paljousalennusten kieltö aiheuttaa myymälätasolla myös sitä, että kuluttajat repivät monipakkauksista yksittäisiä alkoholipakkauksia. Tämä aiheuttaa myymälöissä epäsiisteyttä ja aiheuttaa kaksinkertaista työtä hintamerkintöjen

⁸ Tarjousmyyntipykälän vaikutus oluen myyntiin. Makery, 2016.

osalta. Edellä mainitusta normista johtuen hintaa koskeva hyllyreunamerkintä on käytännössä tehtävä aina sekä monipakkauksen että sen sisältämien yksittäisten pakkausten osalta.

Alkoholijuoman hinnasta annettavan hyvityksen, joka lasketaan alkoholijuomien tai muiden kulutushyödykkeiden ja palveluiden ostojen perusteella, tarjoaminen ja maksaminen olisi lain 50 §:n nojalla kielletty. Kyseessä olisi uusi kiello. Käytännössä säännöksellä kiellettäisiin muun muassa kaupan ja ravintoloiden kanta-asiakkuuteen perustuvat ostohyvitykset. Säännösehdotuksen ratiota ei perustella mitenkään.

PTY pitää hintahyvityksen kielloa kohtuuttomana. Kanta-asiakkuuteen tai etuohjelmaan perustuvat alennukset alkoholiostoksista ovat yksittäiselle kuluttajalle marginaalisia, eivätkä ne ole peruste tai kannuste alkoholin ostamiselle. Kaupan alalle uudesta kiellosta aiheutuisi huomattavat järjestelmämuutoksista johtuvat kustannukset.

Toisekseen kiello kohtelisi yrityksiä vähittäiskaupan toimialalla eriarvoisesti riippuen siitä, onko niillä käytössään pykälässä tarkoitettu etuohjelma vai ei. Kolmanneksi kiello kohtelee eriarvoisesti eri toimialoja, eli käytännössä suosii joitakin toimialoja toisten kustannuksella. Kiellon piiriin ei ole tarkoitettu kuuluvaksi vaikkapa luottokorttiyhtiöiden ostoksista tarjottavia bonuksia tai palkintopisteitä. Kielloin tulisikin vähintään soveltua tasapuolisesti ja laajasti kaikkiin yrityksiin, kuten lento-, laiva- ja luottokorttiyhtiöihin, toimialoista ja käytetyistä järjestelmistä riippumatta.

PTY esittää, että 50 § poistetaan kokonaisuudessaan hallituksen esityksestä.

3.9 Vähittäismyynnin omavalvonta

54 §:n mukaan luvanhaltijan on laadittava kirjallinen suunnitelma toimintansa lainmukaisuuden varmistamiseksi, noudatettava sitä ja pidettävä sen toteuttamisesta kirjaa (omavalvontasuunnitelma). Hallituksen esitysluonnoksen 15-17 §:n mukaan 54 §:n mukainen omavalvontasuunnitelma on edellytys, mikäli toimija hakee lupaa väkiviinan maahantuontiin ja tukkumyyntiin sekä alkoholijuomien tukkumyyntiin ja vähittäismyyntiin. Tarkemmat säännökset omavalvontasuunnitelman laatimisesta, sen sisällöstä ja toteuttamisesta annetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

Kaupan yritykset ovat kehittäneet ikärajavaltavien tuotteiden omavalvontaa pitkäjänteisesti ja tuloksellisesti. Kaupan yritykset suhtautuvat alkoholijuomien lainmukaiseen myyntiin vakavasti ja vastuullinen myynti on tärkeä osa kaupan vastuullista toimintaa.

Kaupan yrityksillä on ollut käytössään pitkään yhtenäinen alkoholijuomien myynnin omavalvontasuunnitelma sekä kirjausmenetelmät alkoholilain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamiseksi. PTY:n jäsenyritysten myymälöissä käytössä olevassa omavalvontasuunnitelmassa ohjeistetaan mm. myynnin järjestelyistä (sijoittelu myymälässä, myynnin vastuuhenkilö), alkoholijuomien hinnoittelusta ja hintamerkinnoista, henkilökunnan perehdytyksestä, ikärajavaltavonnasta ja henkilötodistuksen kysymisestä, myyntiin

liittyvistä ongelmatilanteista, alkoholijuomien välittämisestä ja väärinkäytöstä sekä alkoholijuomien myyntiaikojen noudattamisesta. Omavalvonnan kirjanpitoa tehdään myymälöissä tehdyistä ikärajatarkastuksista ja niiden tuloksista, selvästi päihtyneiden alkoholin ostoyrityksistä, alkoholin välitysepäilyistä, vakavista ongelmatilanteista sekä viranomaisten tarkastusten johdosta toteutetuista toimenpiteistä. Kirjanpito ja omavalvontasuunnitelman ylläpito toteutetaan sähköisellä järjestelmällä, joten esitämme, että myös sähköinen omavalvontasuunnitelma sallitaan.

Kauppa on lisäksi toteuttanut varsin mittavan koulutusjärjestelmän, ikärajanpassin, jonka tavoitteena on parantaa henkilökunnan valmiuksia varmistaa, ettei ikärajavaltavotteita päädy alaikäisille. Testin on suorittanut jo noin 120 000 kaupan alan ammattilaista.

Näiden lisäksi vuonna 2013 PTY:n jäsenyritykset nostivat alkoholin ja tupakan ikärajavaltavonnassa viiteikärajan 30 vuoteen. Se tarkoittaa sitä, että alkoholia ja tupakkaa ostavalta asiakkaalta tarkistetaan ikä, jos hän näyttää alle 30-vuotiaalta.

PTY ei kannata mahdollisia toimijoille asetettavia uusia omavalvonnan velvoitteita, joita mahdollinen sosiaali- ja terveysministeriön asetus omavalvontasuunnitelmasta saattaisi tuoda. Näemme, että nykyisessä ohjeessamme käsittelemme jo hallituksen esityksen 54 §:ssä todetun kriittisten tilanteiden hallinnan, havaittujen puutteiden korjaamisen sekä lain noudattamisen. Siksi PTY toivookin, että asetusvalmistelussa huomioitaisiin kaupan nykyinen alkoholijuomien myynnin omavalvonta, eikä toimijoille asetettaisi lisävelvoitteita jo nyt omavalvonnassa toteutetun lisäksi. Toivomme myös, että valmistelu tehtäisiin läheisessä yhteistyössä kaupan alan asiantuntijoiden kanssa, jotta asetus soveltuisi mahdollisimman hyvin kaupan käytännön toimintaan eikä lisäisi tarpeetonta byrokratiaa.

54 §:n yleisperusteluissa todetaan, että kentän valvontatehtäviin voi sisältyä liikepaikan tarkastuksen lisäksi myös kohteen ulkopuolella tapahtuvaa tarkkailua, jossa seurataan luvanhaltijan omavalvonnan toimivuutta ja liikepaikan suhdetta ympäristöönsä. Kohta jää epäselväksi ja mahdollistaa toteutuessaan tarkastajille hyvin moninaiset tarkkailutoimenpiteet, jotka saattavat kohdella epätasa-arvoisesti toimijoita. Esitämme, että tällaista ulkopuolelta tarkkailua ei sisällytetä valvontakäytäntöihin näin epäselvällä tavalla.

3.10 Tukkumyynnin omavalvonta

Esityksen 16 §:n mukaan alkoholijuomien tukkumyyntilupa myönnetään hakijalle, joka on laatinut 54 §:n mukaisen omavalvontasuunnitelman. Omavalvontasuunnitelma tulee olla kirjallinen ja siinä on kuvattava mm. miten kriittisten tilanteiden riskien hallinta toteutetaan.

Kriittisten tilanteiden riskien hallinta soveltuu melko huonosti tukkumyyntiin, koska tukkumyynnissä ei ole kuluttaja-asiakkaita. Tukuissa keskitytään tuotehallintaan, verottomien ja verollisten varastojen erottamiseen, alkoholijuomien myyntiin asiakasrekisterissä oleville luvanhaltijoille ja raportointiin liittyvien viranomaistoimintojen suorittamiseen.

Tukkumyynnin omavalvontasuunnitelman laatimisen, sisällön ja toteuttamisen osalta PTY painottaa toimijoiden vastuuta ja tuntemusta omasta toiminnastaan.

Viranomaissäännöillä sitä ei tulisi ohjata. Viranomaissäännöillä on taipumusta olla yksityiskohtaisia ja niissä ei aina pystytä ottamaan huomioon sääntöjen toimivuutta käytännön tilanteissa. Tämä voi johtaa lisääntyvään byrokraatiaan toimijaa kohtaan.

Tukkumyynnin omavalvontasuunnitelman laatimisen, sisällön, toteuttamisen sekä sähköisen muodon osalta viitataan edellä lausuttuun.

3.11 Tukkumyynnin valvonta

Lakiesityksen 59 §:n mukaan Valviran laatimassa valvontaohjelmassa määritellään toimenpiteet ja menettelytavat, joilla viranomaisvalvontaa kohdennetaan riskikohteisiin valvontatarpeiden perusteella.

Riskiperusteisuuden kirjaaminen lakiin valvontaa ohjaavana periaatteena on perusteltua. Koska tukkumyyntitoiminta on vähäriskistä alkoholielinkeinotoimintaa, jota valvotaan usean eri viranomaisen taholta, yritysten hallinnollisen taakan vähentämiseksi päällekkäisestä viranomaisvalvonnasta tulisi päästä.

3.12 Vähittäis- ja tukkumyynnin valvontamaksut

Hallituksen esitysluonnoksen 75 §:ssä ja liitteessä määrätään vähittäismyynnin valvontamaksujen perusteista ja suuruudesta. Vähittäismyynnin valvontamaksu peritään kultakin myymälältä erikseen. Maksu on veroluonteinen, eikä se perustu konkreettisiin valvontasuoritteisiin.

Maksuihin ehdotetaan noin 67 prosentin korotusta nykytasoon nähden.⁹ Uuden alkoholilain yksi keskeinen tavoite on parantaa kotimaisen elinkeinoelämän kilpailukykyä ja suhteessa vaikkapa Viron matkustajatuontiin. Valvontamaksujen perusteeton korottaminen lisäisi kotimaisen toimitusketjun kustannuksia ja heikentäisi muulla lakiuudistuksella elinkeinoelämälle saatavia hyötyjä.

PTY vastustaa valvontamaksun korotusta ja esittää, että vähittäiskaupan valvontamaksu säilytetään nykyisellä tasolla.

Alkoholilain valvonnasta perittävien kustannusten kattamiseksi peritään esityksen 74 §:n mukaisesti tukkumyyntiluvan haltijalta tukkumyynnin valvontamaksu. Kuten vähittäismyynnin osalta, kyse on tässäkin tapauksessa veroluonteisesta maksusta. PTY korostaa, että tukkumyynnin valvontamaksu ei saisi olla elinkeinonharjoittajalle täysin kohtuuton.

3.13 Tarjoilu suljetuille seurueille

Lakiesityksen 82 §:n mukaan alkoholijuomien nauttiminen on kielletty yleisölle avoimessa, majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain (308/2006)

---

⁹ Ehdotettu korotus on 120 eurosta 200 euroon.

16.1.2017

tarkoittamassa ravitsemisliikkeessä. Perusteluissa lisätään selitykseksi, että jos ravitsemisliikkeessä tarjoillaan ruokaa suljetuille seurueille, omia juomia saa nauttia.

Näin ollen ravitsemisliike voisi olla joko yleisölle avoin anniskeluravintola tai se voisi olla ns. tilausravintola, joka jää kokonaan alkoholielinkeinoa säätelevän lupajärjestelmän ulkopuolelle. Erot toimintaedellytyksissä ovat niin suuret, että varsinkin maaseudulle on syntynyt lukuisa määrä laittomasti anniskelevia tilausravintoloita, joihin alkoholijuomat tuodaan pääasiassa matkustajatuontina Virosta. Lakiesityksen mukaista nauttimiskieltoa ei käytännössä noudateta eikä nauttimiskieltoa valvota vaan lain rikkomisesta on tullut maan tapa, joka heikentää kotimaista alkoholielinkeinoa.

Lakiesityksen 82 §:n perusteluista on näin ollen poistettava maininta, jonka mukaan omien alkoholijuomien nauttiminen sallitaan ravitsemisliikkeissä, jossa tarjotaan ruokaa suljetulle seurueelle. Se, että asiakas hankkii tilan ja valitsee sinne vapaasti cateringyrityksen sekä tuo omat juomat, jäisi edelleen lailliseksi yksityisjuhlakäytännöksi.

Ystävällisin terveisin

Päivittäistavarakauppa ry

Kari Luoto
Toimitusjohtaja

4 LIITTEET

LIITE 1: Selvitys alkoholilain uudistuksen vaikutuksista alkoholin vähittäiskulutukseen ja matkustajatuontiin. Taloustutkimus Oy, 13.1.2017.

LIITE 2: Alkoholilain vähittäiskauppaa koskevien uudistusten vaikutus alkoholijuomien kulutukseen. Taloustutkimus Oy, 10.1.2017.

LIITE 3: Päivittäistavarakaupan ajankohtaiset kysymykset 2012-2016, syyskuu 2016.

SELVITYS ALKOHOLILAIN UUDISTUKSEN VAIKUTUKSISTA ALKOHOLIN VÄHITTÄISKULUTUKSEEN JA MATKUSTAJATUONTIIN

Tiivistelmä

Tutkimuksessa selvitettiin alkoholilain vähittäiskauppaa koskevien uudistusten vaikutuksia alkoholijuomien vähittäiskulutukseen ja matkustajatuontiin Suomessa. Alkoholilain uudistus vähentää Alkon myyntiä sekä IV-oluen ja saman vahvuisten long drink -juomien ja siidereiden matkustajatuontia Virosta. Näiden tuotteiden matkustajatuonti vähenee noin 50 %. Valtion alkoholiverotulot kasvavat 2,8 % eli noin 35 miljoonaa euroa ja absoluuttialkoholin kulutus kasvaa 0,5 %. Alkoholilain uudistus laskee IV-oluiden ja lonkeroiden vähittäishintoja noin 40 prosenttia.

Oluen ja long drink -juomien kulutus siirtyy keskimäärin hieman nykyistä vahvempaan suuntaan. Siiderissä kulutuksen siirtyminen nykyistä vahvempiin vaihtoehtoihin on vähäisempää. Keskiolut tulee kuitenkin säilymään suurimpana tuoteryhmänä myös lakiuudistuksen jälkeen. Väkevien alkoholijuomien kulutus puolestaan vähenee, mikä hillitsee absoluuttisen alkoholin kulutuksen kasvua.

Tutkimuksen taustatiedot

Tutkimushankkeen on toteuttanut Taloustutkimus Oy ja tutkimuksesta vastasi tutkimusjohtaja Pasi Holm. Tutkimus perustuu kattavaan tilasto- sekä kuluttajatutkimustietoon. Myös kysynnän hinta- ja ristijoukot on huomioitu vaikutusten arvioinnissa. Tutkimus- ja tilastotiedon lisäksi tutkimusta varten on haastateltu useita kaupan ja panimoalan ammattilaisia ja selvitetty heidän arvioitaan kaupan jakeluketjun ja logistiikan tehokkuuden vaikutuksista tuotteiden hinnanmuodostukseen sekä heidän näkemyksiään kuluttajakäyttäytymisen muutoksista.

Kerätyn tiedon, asiantuntija-arvioiden sekä III-oluen nykyisen verottoman hinnan pohjalta tutkimuksessa pystyttiin arvioimaan lakimuutoksen ja kaupan logistisen tehokkuuden todennäköinen vaikutus IV-oluen hintaan. Lakiuudistuksen vaikutuksia kuluttajakäyttäytymiseen, matkustajatuontiin ja alkoholin vähittäiskulutukseen selvitettiin kuluttajakyselyllä. Edellä mainittua laajaa tietopohjaa on hyödynnetty myös kuluttajille tehdyn haastattelututkimuksen tulosten laadun arvioinnissa ja varmistamisessa. Haastattelututkimuksen tulokset yleistyvät koko kansantalouteen varsin hyvin, matkustajatuonnin määrien arviointi sen sijaan on haastavampaa. Tutkimuksen tulosten ja vaikutusarvion kannalta olennaista on kuitenkin muutos kuluttajien tulevassa toiminnassa. Tämän osalta tutkimuksen arviota Viron matkustajatuonnin laskun tasosta (-50 %) voidaan pitää luotettavana.

Tutkimuksessa hyödynnetyt tilastoaineistot:

- Tilastokeskus: kotitalouksien lukumäärä sekä bruttotulot ja käytettävissä olevat tulot.
- Valvira: Alkoholijuomien vähittäiskulutus juomaryhmittäin ja osin jakelutien mukaan jaoteltuna
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL): alkoholijuomien matkustajatuontikysely
- Päivittäistavarakauppa ry: päivittäistavarakaupan kokonaismyynti ja oluiden myynnin jakautuminen
- Panimoiden tiedot alkoholijuomien kulutuksesta.

Taloustutkimus Oy

Y-tunnus 0114711-9
Business ID FI01147119
www.taloustutkimus.fi
tel. +358 10 758 511

Helsinki
Lemuntie 9
FI-00510 Helsinki
Finland

Turku
Yliopistonkatu 37 A
FI-20100 Turku
Finland

Tampere
Kuninkaankatu 30 B 7
FI-33200 Tampere
Finland

Taloustutkimuksen haastattelututkimuksen taustatiedot:

Haastattelututkimuksella arvioitiin alkoholilain muutoksen vaikutuksia alkoholijuomien vähittäiskulutukseen ja matkustajatuontiin sekä absoluuttialkoholin kokonaiskulutukseen ja valtion verotuloihin. Tutkimuksessa esitettiin arvio IV-oluen, siidereiden (4,7 % - 5,5 %) ja long drink -juomien (4,7 % - 5,5 %) hinnan laskusta. Haastateltavilta kysyttiin alkoholijuomien ostoja kotimaasta ja ulkomailta euroina ja litroina sekä nykyisin että alkoholilain muutoksen jälkeen. Lisäksi haastateltavilta kysyttiin, minkä vahvuutena he mieluiten kuluttavat oluen, lonkeron ja siiderin. Koko kysymyslomake on saatavissa pyynnöstä.

Kyselytutkimus toteutettiin Taloustutkimuksen internet-paneelin avulla. Paneelissa on noin 50 000 aikuisväestöön (18–79-vuotiaat) kuuluvaa henkilöä. Paneeli on edustava iän, sukupuolen ja asuinpaikan mukaan väestössä. Tutkimusta varten haastateltiin 2 091 henkilöä 2.12.–6.12.2016. Tutkimukseen kutsutuista paneelin jäsenistä 16 % vastasi kyselyyn. Vastausprosentti on verkkokyselylle tyypillinen.

Kyselyn tulokset yleistyvät kotitalouksien tulojen ja päivittäistavaraostosten osalta varsin kattavasti koko kansantalouteen. Kyselyn kotitalouksien alkoholijuomien vähittäiskulutus kattaa 86 prosenttia koko kansantalouden vähittäiskulutuksesta.

Miljoonaan euroa	Haastattelututkimus		Verokki	Lähde	
Bruttotulot	140 271		133 623	Tilastokeskus, 2014	
Nettotulot	96 799		114 666	Tilastokeskus, 2014	
Päivittäistavaraostot*	14 099		15 598	PTY, 2015	
	milj. euroa	milj. litraa	Osuus, %, euroista	Verokki, milj litraa	
Alkoholijuomien vähittäiskulutus	2 317	422		493	Valvira, 2015
mietoja oluita	793	190	34	345	Valvira, 2015
mietoja siidereitä	170	29	7	27	Valvira, 2015
mietoja lonkeroita	96	22	4	22	Valvira, 2015
Alko: olut, siideri ja lonkero	203	74	9	16	Valvira, 2015
mietoja viinejä	656	79	28	54	Valvira, 2015
välituotteet	102	7	4	3	Valvira, 2015
viinoja	297	22	13	27	Valvira, 2015
	milj. euroa	milj. litraa	Osuus, %, litroista	Verokki, milj litraa	
Alkoholijuomien matkustajatuonti	659	123		82	THL, 2015
olut, siideri ja lonkero	216	81	66	59	THL, 2015
miedot viinit	125	22	16	12	THL, 2015
välituotteet	103	6	5	2	THL, 2015
viinat	215	14	11	9	THL, 2015

* S-Ryhmä, K-Ryhmä, Lidl Suomi Ky ja Suomen Lähikauppa OY
Taloustutkimus/Pasi Holm

Kuva 1. Kysely yleistyy väestötasolle pääosin hyvin.

Matkustajatuontiosuuden kysymykset ovat pääosin identtisiä THL:n matkustajatuontikyselyn kanssa. THL:n kyselyssä tarkastellaan matkustajatuontia viimeisen kahden viikon aikana; tässä tutkimuksessa tarkasteluajanjakso on kuukausi. Tämän kyselyn matkustajatuontiarvio on 50 prosenttia suurempi kuin THL:n matkustajatuontiarvio. On kuitenkin huomattava, että matkustajatuontin arviointi on yleisestikin ottaen haastavaa, ja eri tutkimusten tulokset vaihtelevat tyypillisesti riippuen mm. siitä, tehdäänkö kysely puhelimitse vai haastatellaanko matkailijoita suoraan laivaterminaalissa.

Tutkimuksen johtopäätökset

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää alkoholilain uudistuksen vähittäiskauppaa koskevien muutosten vaikutuksia alkoholijuomien vähittäiskulutukseen, myynnin jakautumiseen tuoteryhmissä ja eri myyntikanavissa vähittäiskaupan, Alkon ja matkustajatuonnin kesken.

Alkoholilain vähittäiskauppaa koskevat uudistukset vaikuttavat kulutukseen kolmella tavalla:

- 1) päivittäistavarakaupassa myytävien alkoholijuomien korkein sallittu alkoholipitoisuus nousee 0,8 % eli nykyisestä enintään 4,7 prosentista 5,5 prosenttiin,
- 2) valmistustaparajoitteesta luovutaan, eli myös muuten kuin käymisteitse valmistettujen alkoholijuomien myynti päivittäistavarakaupassa sallitaan ja
- 3) IV-oluiden, siidereiden (4,7–5,5 %) ja lonkeroiden (4,7–5,5 %) hinnat laskevat noin 40 %.

IV-oluen hinta laskee noin 40 %

Merkittävin alkoholijuomien vähittäiskulutukseen ja matkustajatuontiin vaikuttava tekijä alkoholilain uudistuksessa on IV-oluiden, siidereiden (4,7–5,5 %) ja lonkeroiden (4,7–5,5 %) hintojen lasku. Näiden alkoholijuomien hintojen lasku johtuu Alkon nykyisestä hinnoittelusta ja siitä, että päivittäistavarakaupalla on erittäin tehokas logistiikka.

Tutkimuksessa tehdyn asiantuntija-arvion mukaan IV-oluen litrahinta laskisi nykyisestä noin 5,9 eurosta 3,7 euroon. Viron ja Suomen IV-oluiden hintaero (euroa/litra) laskisi 4,2 eurosta 2,0 euroon, eli 53 prosenttia. IV-oluiden 24 tölkin salkun hintaero laivalla/Virossa on nykyisin noin 33,5 euroa Alkon hintaan verrattuna: Jatkossa hintaero olisi 15,8 euroa.

IV-oluiden ja lonkeroiden matkustajatuonti vähenee 50 %

Suomen ja Viron IV-oluiden ja lonkeroiden hintaeron puolittuminen vähentää kuluttajien kiinnostusta tuoda kyseisiä alkoholijuomia Virossa tai matkustajalaivoista. Tutkimuksessa haastateltiin 2 091 aikuisväestöön kuuluvaa henkilöä. Heiltä kysyttiin, ovatko he käyneet laivalla Virossa tai Ruotsissa viimeisen kuukauden aikana ja kuinka paljon he ovat tuoneet alkoholijuomia (euroina ja litroina) Suomeen. Jatkokysymyksenä vastaajilta kysyttiin arvioita siitä, kuinka paljon he toisivat IV-oluita ja lonkeraita, jos Suomen ja Viron hintaero puolittuisi. Haastatteluun vastanneet arvioivat IV-oluiden ja lonkeroiden matkustajatuonnin puolittuvan. Alkoholijuomien matkustajatuonti Virossa vähenee kokonaisuudessaan neljänneksen (litroissa) nykyisestä.

Muutokset eri vahvuisten alkoholituotteiden kulutuksessa

IV-oluiden sekä saman vahvuisten siidereiden (4,7–5,5 %) ja lonkeroiden (4,7–5,5 %) jakelutien muutos ja hinnan lasku lisäävät näiden alkoholijuomien kulutusta. Nykyisin näitä alkoholijuomia kuluttavat lisäävät kulutustaan, matkustajatuonnin väheneminen korvautuu kotimaisella kulutuksella ja osa nykyisin III-oluita, siidereitä (alle 4,7 %) ja lonkeraita (alle 4,7 %) kuluttavista siirtyy kuluttamaan vahvempia vastaavia tuotteita.

Lakimuutoksen myötä IV-oluiden myynti Suomessa kasvaa arvion mukaan nykyisestä 9 miljoonasta litrasta 75 miljoonaan litraan (Kuva 2). Lonkeroiden myynti kasvaa arviolta 6 miljoonasta litrasta 20 miljoonaan litraan. Alko menettää myyntiään näissä tuoteryhmissä suhteellisen paljon. IV-oluiden, siidereiden (4,7–5,5 %) ja lonkeroiden (4,7–5,5 %) päivittäistavarakauppaan siirtyvän myynnin lisäksi väkevien alkoholijuomien myynnin tulee supistumaan (Kuva 2) Alkon vähentyvien asiakaskäyntien vuoksi.

Taloustutkimus Oy

Y-tunnus 0114711-9
Business ID FI01147119
www.taloustutkimus.fi
tel. +358 10 758 511

Helsinki
Lemuntie 9
FI-00510 Helsinki
Finland

Turku
Yliopistonkatu 37 A
FI-20100 Turku
Finland

Tampere
Kuninkaankatu 30 B 7
FI-33200 Tampere
Finland

Lakimuutoksen jälkeen IV-oluen keskivahvuus asettunee 5,3 prosenttiin ja vahvempien (yli 4,7 % vahvuisten) lonkeroiden ja siiderin keskivahvuus 5,5 prosenttiin. Siidereissä kulutuksen siirtymä vahvempiin tuotteisiin tulee olemaan vähäisempää kuin lonkeroissa ja oluessa. Keskiolut tulee kuitenkin säilymään selvästi IV-olutta suositumpana tuotteena myös lakiuudistuksen jälkeen. Tähän vaikuttavat sekä kuluttajien makumieltymykset että III-oluen ja IV-oluen välinen hintaero, joka verotuksesta johtuen tulee lakiuudistuksen jälkeenkin säilymään kotimaan vähittäiskaupassa selvänä.

Arviot perustuvat haastatelluille 2 091 henkilölle esitettyyn kysymykseen: jos päivittäistavarakaupassa myytävien IV-oluiden ja saman vahvuisten siidereiden ja lonkeroiden hinta laskisi 38 prosenttia verrattuna nykyisiin Alkon hintoihin, kuinka paljon arvioitte kotitaloutenne muuttavan eri alkoholijuomien kulutusta (euroina ja litroina)? Haastatelluilta kysytään siis, sekä hintajousto (IV-oluen hinnan laskun vaikutus IV-oluen kulutukseen) että ristijoustoja (IV-oluen hinnan laskun vaikutus toisten alkoholijuomaryhmien kulutukseen).

Alkossa myytävän IV-oluen litrahinnan arvioidaan olevan 5,9 euroa. Kun siitä poistetaan arvonlisävero ja alkoholivero, saadaan veroton hinta Alkon myymälässä. Alkoholilain uudistuksen jälkeisen IV-oluen päivittäistavarakauppahinnan arvioidaan muodostuvan seuraavasti. Verrokiksi on otettu III-oluen nykyinen veroton hinta päivittäistavarakaupassa. Hypoteesi oli, että III-olut säilyy volyymituotteena ja selvästi myydympänä oluena kuin IV-olut. Näin ollen IV-oluen kustannukset ovat III-olutta korkeammat ja myös IV-oluen veroton hinta muodostuu korkeammaksi kuin III-oluen veroton hinta. Kaupan ja panimoiden tulevaa oluiden hinnoittelupolitiikkaa arvioitiin asiantuntijakeskusteluiden perusteella (kaupan ja teollisuuden hintaneuvotteluilla on keskeinen vaikutus oluiden verottoman hinnan määräytymisessä). IV-oluen vähittäismyyntihinnan arvioidaan olevan 3,7 euroa litra päivittäistavarakaupassa alkoholilakiuudistuksen jälkeen.

Kokonaiskulutus (100 % alkoholina) kasvaa 0,5 % ja alkoholiverotulot 35 miljoonaa euroa

Absoluuttisena alkoholina mitattuna alkoholin kokonaiskulutus kasvaa vähittäismyynnin ja matkustajatuonnin osalta 0,5 prosenttia (Kuva 3). Kulutettavien oluiden keskivahvuuden nousu lisää luonnollisesti alkoholin kokonaiskulutusta. Absoluuttialkoholin kokonaiskulutuksen kasvua hillitsee puolestaan väkevien alkoholijuomien ja viinien kulutuksen lasku.

Valtion alkoholiverotulot kasvavat 2,8 prosenttia eli noin 35 miljoonaa euroa (Kuva 4). Merkittävin syy valtion alkoholijuomaverojen kasvuun johtuu IV-oluiden ja lonkeroiden matkustajatuonnin korvautumisella kotimaisella kulutuksella. Jos Viro toteuttaa kaavailemansa alkoholiveron noston, Suomen ja Viron hintaero kaventuu lisää. Matkustajatuonti vähenee ja Suomen valtion verotulot kasvavat arvioitua enemmän. Valtion verotuloja tulee lisäämään myös Viron matkustajatuonnista kotimaahan siirtyvän myynnin osalta tuotteista perittävä arvonlisävero.

Tutkimus on tehty Päivittäistavarakauppa ry:n toimeksiannosta. Tekijä haluaa kiittää Aalto-yliopiston professori Lasse Mitrosta kommentteista.

Lisätietoja: Pasi Holm, tutkimusjohtaja, Taloustutkimus Oy
pasi.holm@taloustutkimus.fi, 050 374 7462.

Taloustutkimus Oy

Y-tunnus 0114711-9
Business ID FI01147119
www.taloustutkimus.fi
tel. +358 10 758 511

Helsinki
Lemuntie 9
FI-00510 Helsinki
Finland

Turku
Yliopistonkatu 37 A
FI-20100 Turku
Finland

Tampere
Kuninkaankatu 30 B 7
FI-33200 Tampere
Finland

Liitekuvat:

Tuote	Kotimaan vähittäiskulutus				Viron tuonti		
	Vuosi 2015, milj. litraa	Muutos, välitön, %	Muutos, osatekijät milj. litraa	Muutos, yhteensä milj. litraa	THL 09/15–08/16 milj. litraa	Muutos, %	Muutos, milj. litraa
III-olut	345	-13	-44,5	-45	3	72	2,2
Mieto siideri	27	-11	-2,9	-3	1	72	0,7
Mieto lonkero	27	-13	-3,5	-4	1	72	0,7
IV-olut	9	49	4,4 + 44,5 + 16,8	66	33	-51	-16,8
Siideri (4,7-5,5)	1	49	0,5 + 2,9 + 3,6	7	7	-51	-3,6
Lonkero (4,7-5,5)	6	49	2,9 + 3,5 + 7,1	14	14	-51	-7,1
Miedot viinit	54	-3	-1,5	-2	12	9	1,1
Välituotteet	3	-7	-0,2	0	2	13	0,3
Viinat	27	-9	-2,5	-3	9	5	0,5
YHTEENSÄ	499			31	82		-22,2

Vihreä väri: nykyisten IV-oluen, siidereiden (4,7-5,5) ja lonkeroiden (4,7-5,5) kulutuksen lisäys hinnan laskun johdosta johtuva.

Punainen väri: siirtymä miedoista oluista, siidereistä ja lonkeroista vahvempiin saman juomaryhmän tuotteisiin johtuen niiden hintojen laskusta ja jakelutien muutoksesta.

Sininen väri: siirtymä Viron tuontituotteista kotimaiseen vähittäismyyntiin johtuen hinnan laskusta.

Taloustutkimus/Pasi Holm

Kuva 2. Alkoholien vähittäis- ja matkustajatuontikulutus kasvavat yhteensä 9 miljoonaa litraa eli 1,6 prosenttia alkoholilain muutoksen vuoksi. Lähteet: Valvira (2015), THL (matkustajatuonti 09/15–08/16) ja tämän tutkimuksen laskelmat ja kyselytutkimus.

VÄHITTÄISKULUTUS JA MATKUSTAJATUONTI YHTEENSÄ				
Tuote	Alkoholi- sisältö, %*	Kulutus, milj. litraa	Abs. kulutus, milj. litraa	Abs. kulutus, milj. litraa, vuosi 2015
III-olut	4,5	306	13,8	15,7
Mieto siideri	4,6	26	1,2	1,3
Mieto lonkero	4,6	25	1,2	1,3
IV-olut	5,3	90	4,8	2,2
Siideri (4,7-5,5)	5,5	11	0,6	0,4
Lonkero (4,7-5,5)	5,5	26	1,4	1,1
Miedot viinit	12,1	66	8,0	8,0
Välituotteet	20,2	5	1,0	1,0
Viinat	35,5	34	12,2	12,9
YHTEENSÄ		590	44,1	43,9
Absoluuttialkoholin (100 %) kulutus kasvaa, %:				0,5

* Tuoteryhmien keskimääräisen alkoholisisällön muutosta ei ole laskelmassa huomioitu

Taloustutkimus/ Pasi Holm

Kuva 3. Absoluuttialkoholin (100 %) kulutus kasvaa 0,5 % alkoholilain muutoksen vuoksi. Lähteet: Valvira (2015), THL (matkustajatuonti 09/15–08/16) ja tämän tutkimuksen laskelmat ja kyselytutkimus.

Taloustutkimus Oy

Y-tunnus 0114711-9
Business ID FI01147119
www.taloustutkimus.fi
tel. +358 10 758 511

Helsinki
Lemuntie 9
FI-00510 Helsinki
Finland

Turku
Yliopistonkatu 37 A
FI-20100 Turku
Finland

Tampere
Kuninkaankatu 30 B 7
FI-33200 Tampere
Finland

	Alkoholivero		Kotimainen vähittäismyynti	
	senttiä/ abs cl	senttiä/ litra	verotuotto, uudistus, milj. euroa	verotuotto, vuosi 2015, milj. euroa*
Tuote				
III-olut	32,05		433	498
Mieto siideri		169	41	46
Mieto lonkero		169	40	46
IV-olut	32,05		126	15
Siideri (4,7-5,5)		169	13	1
Lonkero (4,7-5,5)	45,55		48	14
Miedot viinit		339	179	184
Välituotteet		670	18	19
Viinat	45,55		402	442
Yhteensä			1 300	1 265

Alkoholiveron tuotto kotimaan vähittäismyynnistä kasvaa, %: 2,8

* Tuoteryhmien keskimääräisen alkoholisisällön muutosta ei ole laskelmassa huomioitu
Taloustutkimus/Pasi Holm

Kuva 4. Alkoholiveron tuotto kotimaan vähittäismyynnistä kasvaa 2,8 % (35 milj. euroa) alkoholilain muutoksen vuoksi. Lähteet: Valvira (2015), THL (matkustajatuonti 09/15–08/16), Alkoholij- ja alkoholijuomaverotaulukko 2016 sekä tämän tutkimuksen laskelmat ja kyselytutkimus.

ALKOHOLILAIN VÄHITTÄISKAUPPAA KOSKEVIEN UUDISTUSTEN VAIKUTUS ALKOHOLIJUOMIEN KULUTUKSEEN

Pasi Holm

10.1.2017

ALKOHOLILAIN MUUTOS VÄHITTÄISKAUPASSA

- 1) Prosenttirajan nosto 4,7 % → 5,5 %
- 2) Valmistustaparajoitteesta luopuminen
- 3) IV-oluiden, siidereiden ja lonkeroiden hintojen lasku noin 40 %

Kulutusmuutos

Olut

- mikä osuus III → IV
- vahvuus 4,6 → 5,3 %

Lonkero

- mikä osuus siirtyy
- vahvuus 4,7 → 5,5 %

Pt-kauppa
- muutokset
valikoimissa ja
hinnoittelussa

+

Taustalla useita kuluttajatutkimuksia, tilastoja myynneistä ja alan ammattilaisten näkemyksiä kuluttajakäytännön muutoksesta.

Siirtymä

Siirtymä

Matkustaja-

tuonti

- olut
- lonkero

+

Alko

- olut
- lonkero

+

Tapahtuuko kilpailun kautta muutos tarjoomassa?

Asiakasvirran vähenemisen kautta vaikutus viinien ja väkevien myyntiin.

+++

Arvio kokonaiskulutuksen muutoksesta

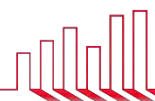

TUTKIMUKSEN TAUSTATIEDOT

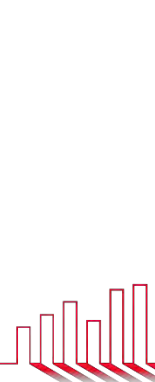
Tutkimuksessa hyödynnetty laajasti eri tilastoaineistoja

- Tilastokeskus: kotitalouksien lukumäärä sekä bruttotulot ja käytettävissä olevat tulot.
- Valvira: Alkoholijuomien vähittäiskulutus juomaryhmittäin ja osin jakelutien mukaan jaoteltuna
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL): alkoholijuomien matkustajatuontikysely
- Päivittäistavarakauppa ry: päivittäistavarakaupan kokonaismyynti ja oluiden myynnin jakautuminen (noin 95 % vaaleita lagereita, joista lähes 85 % monipakkauksissa).
- Panimoiden tiedot alkoholijuomien kulutuksesta.
- Taloustutkimuksen haastattelututkimus:
  - Haastattelututkimuksella arvioitiin alkoholilain muutoksen vaikutuksia alkoholijuomien vähittäiskulutukseen ja matkustajatuontiin sekä absoluuttialkoholin kokonaiskulutukseen ja valtion verotuloihin.
  - Haastateltaville esitettiin arvio IV-oluen, siidereiden (4,7–5,5) ja lonkeroiden (4,7–5,5) hinnan laskusta.
  - Haastateltavilta kysyttiin alkoholijuomien ostoja kotimaasta ja ulkomailta euroina ja litroina sekä nykyisin että alkoholilain muutoksen jälkeen.

Taloustutkimuksen internet-paneeli

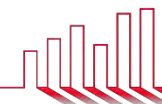
- Internet-paneelin perusjoukko on Suomen aikuisväestö (18–79-vuotiaat).
- Paneelissa kaikkiaan 50 000 henkilöä.
- Paneeli on edustava iän, sukupuolen ja asuinpaikan mukaan väestössä.
- Tutkimusta varten haastateltiin 2 091 henkilöä 2.12.–6.12.2016. Kysymyslomake on saatavilla pyynnöstä.
- Matkustajatuontiosuuden kysymykset ovat pääosin identtisiä THL:n matkustajatuontikyselyn kanssa.
  - THL:n kyselyssä tarkastellaan matkustajatuontia viimeisen kahden viikon aikana; tässä tutkimuksessa tarkasteluajanjakso on kuukausi.
- Tämän kyselyn tulokset yleistyvät kotitalouksien tulojen ja päivittäistavarakauppaostosten osalta varsin kattavasti koko kansantalouteen.
- Tämän kyselyn kotitalouksien alkoholijuomien vähittäiskulutus kattaa 86 prosenttia koko kansantalouden vähittäiskulutuksesta.
- Tämän kyselyn matkustajatuontiarvio on 50 prosenttia suurempi kuin THL:n matkustajatuontiarvio.

Kysely yleisty väestötasolle pääosin hyvin, matkustajatuonnin arvon arviointi haastavaa

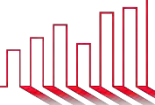
Miljoonaan euroa	Haastattelututkimus		Verokki	Lähde	
Bruttotulot		140 271	133 623	Tilastokeskus, 2014	
Nettotulot		96 799	114 666	Tilastokeskus, 2014	
Päivittäistavaraostot*		14 099	15 598	PTY, 2015	
	milj. euroa	milj. litraa	Osuus, %, euroista	Verokki, milj litraa	
Alkoholijuomien vähittäiskulutus	2 317	422		493	Valvira, 2015
mietoja oluita	793	190	34	345	Valvira, 2015
mietoja siidereitä	170	29	7	27	Valvira, 2015
mietoja lonkeroita	96	22	4	22	Valvira, 2015
Alko: olut, siideri ja lonkero	203	74	9	16	Valvira, 2015
mietoja viinejä	656	79	28	54	Valvira, 2015
välituotteet	102	7	4	3	Valvira, 2015
viinoja	297	22	13	27	Valvira, 2015
	milj. euroa	milj. litraa	Osuus, %, litroista	Verokki, milj litraa	
Alkoholijuomien matkustajatuonti	659	123		82	THL, 2015
olut, siideri ja lonkero	216	81	66	59	THL, 2015
miedot viinit	125	22	16	12	THL, 2015
välituotteet	103	6	5	2	THL, 2015
viinat	215	14	11	9	THL, 2015

* S-Ryhmä, K-Ryhmä, Lidl Suomi Ky ja Suomen Lähikauppa OY
Taloustutkimus/Pasi Holm

Alkoholilain uudistuksen vaikutukset vähittäiskulutukseen ja matkustajatuontiin perustuvat kahteen kysymykseen:

- **Selitys:** Asiantuntija-arvioiden mukaan IV-oluiden ja saman vahvuisten siidereiden, lonkeroiden ja juomasekoitusten keskimääräinen litrahinta laskisi 38 prosenttia (esim. IV-oluen litrahinta laskisi 5,9 eurosta 3,7 euroon).
- **Kysymys:** Jos päivittäistavarakaupassa myytävien IV-oluiden ja saman vahvuisten alkoholijuomien hinta laskisi 38 prosenttia verrattuna nykyisiin Alkon hintoihin, kuinka paljon arvioitte kotitaloutenne muuttavan alkoholijuomaryhmän X kulutusta (euroina ja litroina)?
- **Selitys:** Viron ja Suomen IV-oluiden hintaero (euroa/litra) laskisi 4,2 eurosta 2,0 euroon eli 53 prosenttia. IV-oluiden 24 tölkin salkun hintaero laivalla/Virossa on nykyisin 33,5 euroa Alkon hintaan verrattuna, jatkossa hintaero olisi 15,8 euroa.
- **Kysymys:** Jos Suomessa ja Virossa myytävien IV-oluiden ja saman vahvuisten alkoholijuomien hintaero laskisi 53 prosenttia, kuinka paljon muuttaisitte alkoholijuomaryhmän X tuontia käydessäsi matkalla (euroina ja litroina)?
- **Tausta:** Kaikilta haastatelluilta on kysytty, kuinka paljon kotitaloutenne ostaa kotimaasta ja tuo Virossa eri alkoholijuomaryhmien tuotteita (euroina ja litroina) nykyisin.
- **Hinta-arvio:** IV-oluen hinta-arvio perustuu sekä III-oluen nykyiseen verottomaan hintaan kaupassa että kaupan ja panimoalan asiantuntija-arvioihin.

TUTKIMUKSEN TULOKSET

Alkoholin vähittäis- ja matkustajatuontikulutus kasvavat yhteensä 9 miljoonaa litraa eli 1,6 prosenttia alkoholilain muutoksen vuoksi

Tuote	Kotimaan vähittäiskulutus				Viron tuonti		
	Vuosi 2015, milj. litraa	Muutos, välitön, %	Muutos, osatekijät milj. litraa	Muutos, yhteensä milj. litraa	THL 09/15–08/16 milj. litraa	Muutos, %	Muutos, milj. litraa
III-olut	345	-13	-44,5	-45	3	72	2,2
Mieto siideri	27	-11	-2,9	-3	1	72	0,7
Mieto lonkero	27	-13	-3,5	-4	1	72	0,7
IV-olut	9	49	4,4 + 44,5 + 16,8	66	33	-51	-16,8
Siideri (4,7-5,5)	1	49	0,5 + 2,9 + 3,6	7	7	-51	-3,6
Lonkero (4,7-5,5)	6	49	2,9 + 3,5 + 7,1	14	14	-51	-7,1
Miedot viinit	54	-3	-1,5	-2	12	9	1,1
Väli tuotteet	3	-7	-0,2	0	2	13	0,3
Viinat	27	-9	-2,5	-3	9	5	0,5
YHTEENSÄ	499			31	82		-22,2

Vihreä väri: nykyisten IV-oluen, siidereiden (4,7-5,5) ja lonkeroiden (4,7-5,5) kulutuksen lisäys hinnan laskun johdosta johtuva.

Punainen väri: siirtymä miedoista oluista, siidereistä ja lonkeroista vahvempiin saman juomaryhmän tuotteisiin johtuen niiden hintojen laskusta ja jakelutien muutoksesta.

Sininen väri: siirtymä Viron tuontituotteista kotimaiseen vähittäismyyntiin johtuen hinnan laskusta.

Absoluuttialkoholin (100 %) kulutus kasvaa 0,5 % alkoholilain muutoksen vuoksi

VÄHITTÄISKULUTUS JA MATKUSTAJATUONTI YHTEENSÄ

	Alkoholi- sisältö, %*	Kulutus, milj. litraa	Abs. kulutus, milj. litraa	Abs. kulutus, milj. litraa, vuosi 2015
Tuote				
III-olut	4,5	306	13,8	15,7
Mieto siideri	4,6	26	1,2	1,3
Mieto lonkero	4,6	25	1,2	1,3
IV-olut	5,3	90	4,8	2,2
Siideri (4,7-5,5)	5,5	11	0,6	0,4
Lonkero (4,7-5,5)	5,5	26	1,4	1,1
Miedot viinit	12,1	66	8,0	8,0
Välituotteet	20,2	5	1,0	1,0
Viinat	35,5	34	12,2	12,9
YHTEENSÄ		590	44,1	43,9

Absoluuttialkoholin (100 %) kulutus kasvaa, %:

0,5

* Tuoteryhmien keskimääräisen alkoholisisällön muutosta ei ole laskelmassa huomioitu

Taloustutkimus/ Pasi Holm

Alkoholiveron tuotto kotimaan vähittäismyynnistä kasvaa 2,8 % (n. 35 milj. euroa) alkoholilain muutoksen vuoksi

	Alkoholivero		Kotimainen vähittäismyynti	
	senttiä/ abs cl	senttiä/ litra	verotuotto, uudistus, milj. euroa	verotuotto, vuosi 2015, milj. euroa*
Tuote				
III-olut	32,05		434	498
Mieto siideri		169	41	46
Mieto lonkero		169	40	46
IV-olut	32,05		126	15
Siideri (4,7-5,5)		169	13	1
Lonkero (4,7-5,5)	45,55		48	14
Miedot viinit		339	179	184
Välituotteet		670	18	19
Viinat	45,55		402	442
Yhteensä			1 300	1 265

Alkoholiveron tuotto kotimaan vähittäismyynnistä kasvaa, %: 2,8

* Tuoteryhmien keskimääräisen alkoholisisällön muutosta ei ole laskelmassa huomioitu

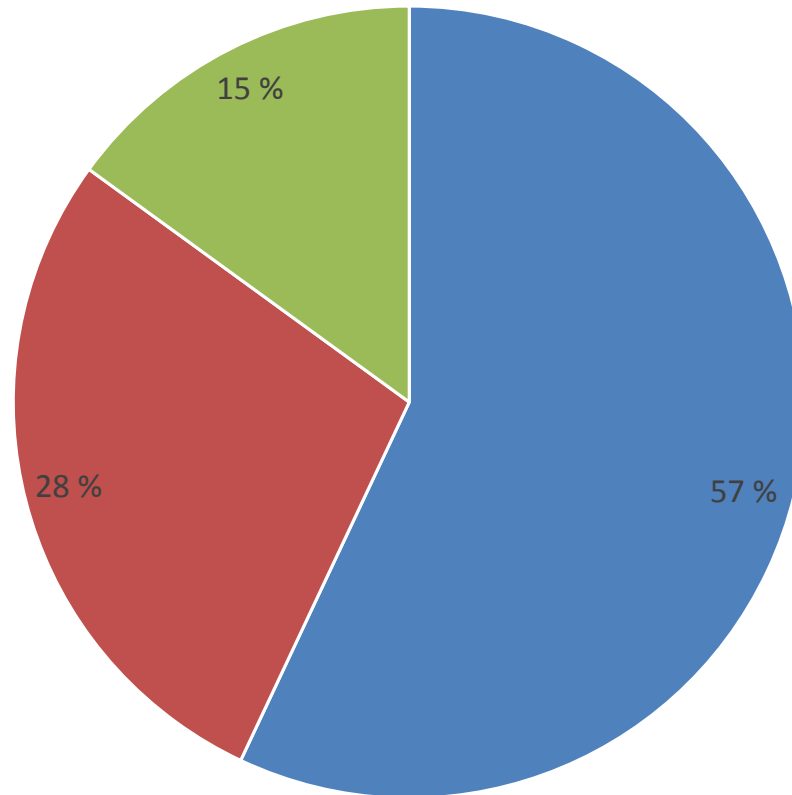
Taloustutkimus/Pasi Holm

SUOMALAISTEN SUHTAUTUMINEN ALKOHOLILAIN MUUTOKSIIN

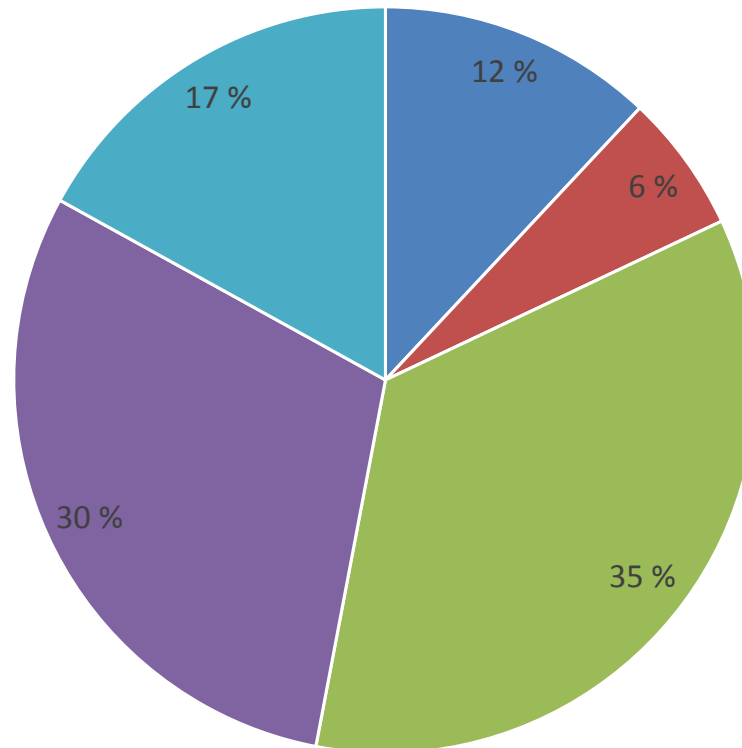
Mitä mieltä olet alkoholilain muutoksesta?

Osuus 18–79-vuotiaista vastaajista (n 2091)

■ hyvä ■ huono ■ en osaa sanoa

Mihin suuntaa alkoholin myyntiä pitäisi mielestäsi kehittää? Osuus 18–79-vuotiaista vastaajista (n 2091)

■ III-olut Alkoon

■ IV-olut päivittäistavarakauppaan

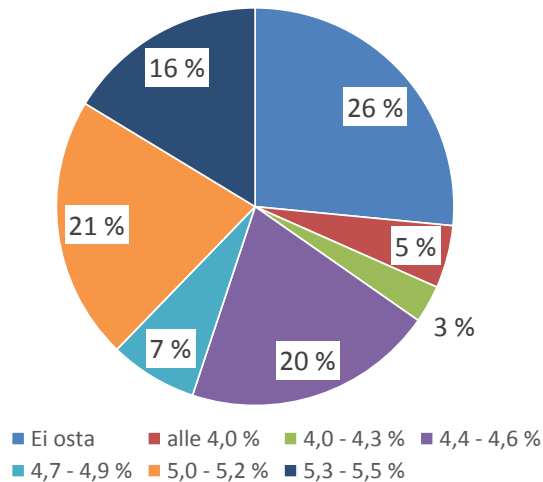
■ IV-olut ja miedot viinit päivittäistavarakauppaan

■ vapaa alkoholimyynti

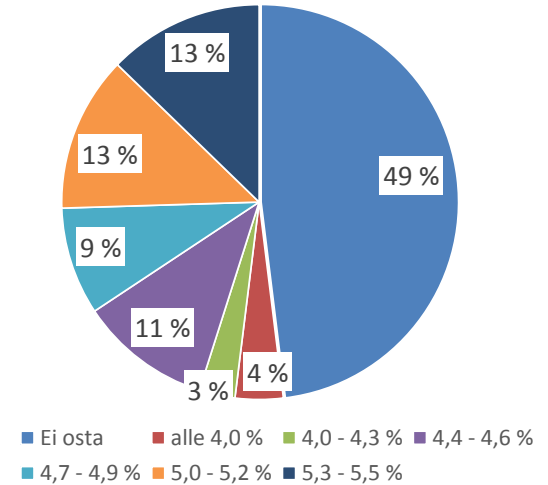
■ en osaa sanoa

Kuluttajien arvio siitä, minkä vahvuisia oluita, siidereitä ja lonkeroita mieluiten ostaisi päivittäistavarakaupasta (prosenttia vastaajista)

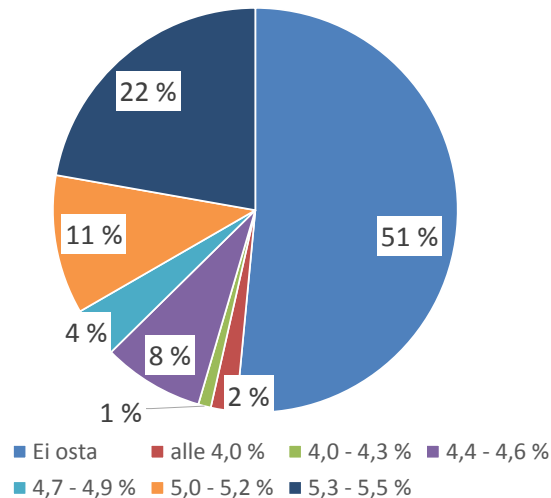
Olut

Siideri

Lonkero

YHTEENVETO

Alkoholilain muutoksella monia suotuisia vaikutuksia

- IV-oluiden, siidereiden (4,7–5,5) ja lonkeroiden (4,7–5,5) vähittäishinta laskee noin 40 prosenttia
- Alkoholijuomien matkustajatuonti Virosta vähenee neljänneksen (litroissa) nykyisestä. IV-oluen ja lonkeron osalta matkustajatuonti puolittuu.
- Alkoholijuomaverojen tuotto kasvaa 2,8 prosenttia eli noin 35 miljoonaa euroa, koska alkoholijuomien kulutus litroissa kasvaa (1,6 prosenttia) ja matkustajatuonti vähenee.
- Vaikka IV-oluen kulutus kasvaa hieman, absoluuttialkoholin (100 % etanolia) kokonaiskulutus kasvaa vain 0,5 prosenttia, koska väkevien alkoholijuomien kulutus vähenee.
- Pienkauppojen toimintaedellytykset paranevat, koska Alkon myymälöiden sijainnin vaikutus asiakasvirtoihin vähenee.
- Yli puolet aikuisista kansalaisista pitää alkoholilain muutosta hyvänä. Lähes kaksi kolmesta kansalaisesta haluaa vielä uudistuksen jälkeenkin vapauttaa alkoholin vähittäismyyntiä.

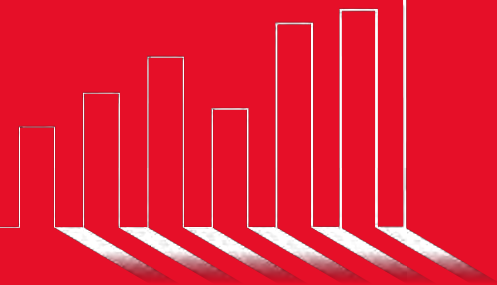

taloustutkimus oy

Pasi Holm

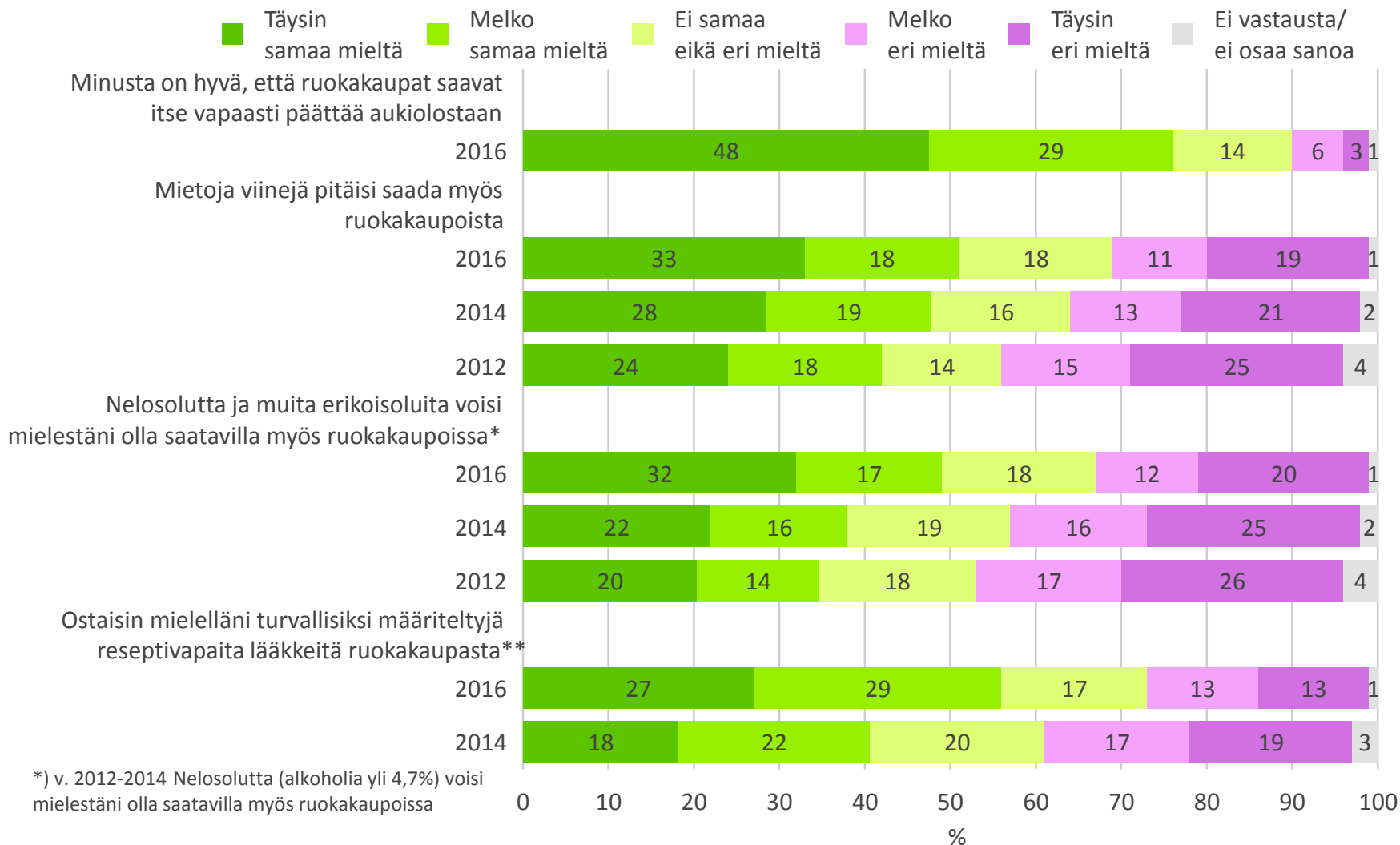
puh. 050 374 7462

s-posti: pasi.holm@taloustutkimus.fi

Päivittäistavarakaupan ajankohtaiset kysymykset 2012 - 2016

Vastaaja 20 vuotta tai yli 2016, n=2273

*) v. 2012-2014 Nelosolutta (alkoholia yli 4,7%) voisi mielestäni olla saatavilla myös ruokakaupoissa

***) Huom! 2016 lisätty : Ostaisin mielelläni turvallisiksi määriteltyjä reseptivapaita **itsehoitolääkkeitä (esim. flunssaläkkeet)** ruokakaupoissa